

HARIDUSMINISTEERIUMI

:: VÄLJAANNE ::

JUHATUSED

EESTI ÕPPIVALE

NOORSOOLE

„AUS OLGU INIMENE, TUBLI JA HEA“

HARIDUSMINISTEERIUMI
VÄLJAANNE

JUHATUSED

EESTI

ÕPPIVALE NOORSOOLE

„Aus olgu inimene, tubli ja hea“

PET 2236

B 373.53

O-П. „NARVA KIRJASTUSOHISUSE“ TROKK 1923.

Vaba Eesti tahab elada, pööb
elada. Vaba Eesti eest on meie rahva
paremad pojad ja tütreid, ohverda-

SISU.

- I. Kõlbluse ja enesekasvatuse juhtimõtted.
- II. Tervishoid.
- III. Ülespidamine.
- IV. Kooli kodukord.

vatama kodumaa terve ja tsa-
võimsa, ausa, kohusetruu,
elurõõmsa ja sobiva põlve,
kes mõistaks lugu pidada enesest ja
oma rahvusest, kes kalliks peaks meid,
mille muld meid ja meie euvanemaid
tootnud, kes oma paluseks teaks tule-
vase seltskonnalegevuse, lõsnes lugu-
pidamises eeskujuks võttes paremaid
inimesi üldisi heategijaid, kes ka
meie viikest rahvast maailma kultuur-

Vaba Eesti tahab elada, peab elama. Vaba Eesti eest on meie rahva paremad pojad võidelnud, ohverdades elu, tema saatuse eest on meie riigi rajajad oma saatuse kaalule pannud, ja selle Eesti kool peab käsikäes oma kasvandikkude vanematega kasvatama kodumaale terve ja teovõimsa, ausa ja kohusetruu, elurõõmsa ja sobiva põlve, kes mõistaks lugu pidada enesest ja oma rahvusest, kes kalliks peaks maad, mille muld meid ja meie esivanemaid toitnud, kes oma paleuseks seaks tulevase seltskonnategevuse, lõsisel lugupidamises eeskujuks võttes paremaid inimsoo üldisi heategijaid, kes ka meie väikest rahvast maailma kultuur-

rahvaste peres väärilisena liikmena
püsima näha tahaks.

Kui teie, meie noored, niisugustena
tahate kasvada, siis ei ole meil vaja
muretseda meie kodumaa tuleviku
pärast, vaid võime julged olla, et teie
ennast kord kindla jalaga kodumaa
pinnale nagu kaljule toetades hüüate:

„Rõõm on elada!”

Kõlbluse ja enesekasvatuse juhtmõtted.

1. Õpilane, tea, et inimese elu ülesanne on aus töö ning truud kohuse-
täitmine iseenda ja oma ligimese, oma
maa ja rahva vastu, mis on sinu isade
maa ja rahvas. Selle läbi saad sa ka
kasulikuks inimsoo liikmeks.

2. Terves ihus olgu terve hing!
Puhtas kehas — puhas hing! Kaunilt
arenenud ihus — kaunis hing!

3. Kõlbluse ja korra nõuete täitmi-
sega olgu ühendatud kõige parem
püüd, lahke ja rõõmus meel, osav
toimetus.

4. Kasvata enese kõlblist jõudu.

Arenda endas häid harjumusi ja astu neis siis kindlasti üles.

5. Autundmus saagu sulle teiseks loomuks. Ära unusta, et sinu au ka su perekonna, õpetajate ja terve kooli au on!

6. Hoia ennast upsakuse, ulakuse, asjata kangekaelsuse, inetute elukommete ja liialduse eest kodus, koolis ja seltskonnas.

7. Ära otsi teistelt kiitust, tänu või austust. Kõige parem tasu tehtud töö eest on tundmine, et sa oma kohust oled täitnud.

8. Ära lükka süüd teistele, kui ise süüdlane olid. Ära jäta seda teise teha, mida teha võid ise. Ära teistest tühja kõnele. Tühi jutt tekitab vaenu.

9. Jää oma vanematele heaks, mõistlikuks, armsaks, hästi kasvatatud lapseks ja abiks ning toeks nende vanaduse päevil.

10. Armasta oma isamaad, kes sind kannab ja toidab ning sind kord viimaseks puhkuseks oma rüppe võtab, armasta oma rahvast, kellega sul kõik rõõmu ja kurbtuse päevad jagada tuleb, tunne aukartust oma rahva tegelaste ees, kes teda parematele radadele juhivad.

11. Püüa kindlasti ausale eesmärgile. Mida rohkem äpardusi teel, mida raskem paistab sulle eesmärgi kättesaamine, seda kindlamini püüa sihile ja ära kohku! Ära karda raskusi tööle hakates. Jätka oma püüdmist ja tahtmist, siis näed sa, et soovitud eesmärgile jõuad. Olgu sinu hüüdsõna: „Per aspera ad astra — edasi tähtede poole!“

12. Juhtub, et sinu vanemad, õpetajad või sinu sõbrad ei mõista sind õieti, ära sellepärast meelt heida, — õigus võidab ometi.

13. Püüa hästi aru saada oma vanematest ja õpetajatest, usu et nad sulle alati head soovivad, ka kui nad sind vahest karistavad.

14. Ole viisakas vanemale inimeste ja oma juhtide vastu. Tahad sa teistele käskijaks saada, õpi ise sõna kuulma.

15. Iga tõsise töö algul mõtle enne hästi järele ja siis alusta. Inimene on sündinud selleks, et tegutseda; tööta olek on enneaegne surm. Kes tahab see võib. Mehisus, püsivus ja kindel tahtejõud võidavad ära kõik ja viivad sihile.

16. Tööle asudes, vabane kõigist kõrvalistest mõtetest ja koonda oma vaimlised ja hingelised jõud oma ülesandele. Tublidus ei tule tööta, osavus ei hooleta.

17. Aeg on elu. Ei kaotatud aega too keegi tagasi, ei tuulde läinud tunnist saa tulu iialgi. Tänasida toime-tusi ära viska homse varna.

18. Ole looduse sõber ja loomade kaitseja, ära riku linnupesi, ennemini katsu soetada neile soodsaid tingimusi pesitsemiseks; aita ilustada oma kooli ja kodu puude, põõsaste ja lilledega.

19. Pühenda oma vaba aega kunstile, teadusele ja kaunile kirjandusele, see on meie hingele sama lähtis, kui toit meie kehale.

20. Täites täpselt oma kohuseid, maitse ärateenitud rahu. Puhkus peale töö on parem inimese rõõmudest, kuid ära liial aega asjata mööda saada, sest pärast kahetsed.

21. Aita igaüht tema hädas. Ole õrnatundelikuga kannataja vastu. Kaitse inimkonna saavutusi igal juhtumisel sõnas, kirjas ja teos.

Pea meeles: Elada ilma kasu toomata, tähendab mitte elada.

II.

Tervishoid.

Üldmäärused.

1. Ela mõõdukalt ja sa hoiad alati värske keha ja vaimu. Omis haigustes ja hädades oleme sagedasti ise süüdi.
2. Valgus ja puhas õhk peletavad majast haigused, sellepärast hoolitse, et õhk ja valgus sinu eluruumi vabalt sisse pääseks.
3. Hoolitse, et su keha, su pesu ja riided võimalikult puhtad oleksid. Ära riku oma tervist kitsaste riiete ja jalanõudega.
4. Soojal ajal kasuta vaba aega viibides vabas looduses.
5. Soojal ajal suple vabas vees,

kuhu päikese kiired peale paistavad. Ära suple, kui sa päris terve ei ole. Ära suple kohe peale söömist. Ära higiselt vette mine. Suplema minnes kasta pea, rinnad ja kaenlaalused märjaks, ja siis kohe vette! Ära viibi vees üle 10 minuti. Kül mavärinat tundes tule ruttu veest välja, pane riidesse ja jaluta või võimle, et sooja saada.

6. Pea ja kael hoia jahedad, jalad aga soojad.

7. Tee võimalikult rohkesti liigutusi vabas õhus.

8. Kasuta füüsilisteks harjutusteks iseäranis pühade vahesi ja muid vabu päevi.

Toitmine ja uni.

1. Töölt koju tulles pese käed, ära enne sööma hakka.

2. Lauakate, sööginõud ja söömine olgu kokkukõlas puhtuse ja ilu nõue-

tega; suhu ulata toitu kahvliga, mitte noaga.

3. Harju lihtsate toitudega.

4. Söö aeglaselt ja näri toitu hästi, enne kui seda alla neelad.

5. Ära söö ega joo liig kuuma või külma. Ära söö ega joo peale tulise midagi külma ja ümberpöördu.

6. Tarvita võimalikult vähe ärritavaid ollusi: kohvi, teed, pipart ja sinepit.

7. Ära kunagi suitseta ja ära tarvita iialgi alkoholiga jooki. Pea meeles: alkoholis on rohkem inimesi hukka saanud kui mere voogudes.

8. Ära söö valmimata puuvilja.

9. Ära tee kohe pärast lõunat rasket tööd, kuid ära heida ka pärast õhtusööki kohe magama. Ära räägi ega loe enne magamaminemist asjadest, mis sind erutada võivad.

10. Pese enese keha enne magama-

minemist toaleige veega ja õeru peale selle keha kuivatusrätikuga soojaks. Magama heida vara, vara tõuse ka üles.

11. Maga kõval aluskotil ja ära kata ennast liiga soojalt ega raskelt. Ära maga riietes.

12. Hommikul ärgates tule kohe voodist välja.

Hingamine.

1. Värskes, kuid mitte väga külmas õhus tõmba sügavalt hinge. Ära hinga läbi suu, vaid läbi nina.

2. Kui sul raske on läbi nina hingata, pöördu aegsasti arsti poole, kes hingamise takistamise põhjused kõrvaldab.

3. Ära viibi kaua rikutud või tolmuses õhus, iseäranis hoolitse, et sinu magadisruumis oleks võimalikult puhas, värske õhk. Ära takista päikest, kui ta magadisruumi tungida tahab:

päikese kiir toob tervist, hävitab haigust.

4. Suvel tööta võimalikult avatud akende juures. Talvel tuuluta tihemini eluruume, kuid ära istu tuuletõmbuses.

5. Ära istu kõveras ja ära toeta rinnaga laua vastu.

Silmad, kõrvad, hambad.

1. Ära loe ega kirjuta videvikus või nõrga valgusega.

2. Valgus langegu raamatule, viihule või tööle pahemalt poolt.

3. Lugeses hoia raamat vähemalt 30 sentimeetert silmadest eemal.

4. On silmanägemine nõrk, siis otsi arstilt varakult abi.

5. Hoia kõrvu valju põrutuste eest, ära tõuka tialgi kellegile kõrva pihta. Ära kisenda ega vilista teisele kõrva.

6. Ära urgitse kunagi kõrva terava asjaga.

7. Tervishoiule on tähtis hammaste eest hoolitsemine: terved hambad on hea seedimise ja sellega üldise kehalise tervise alus.

8. Puhasta hambaid igal õhtul harjaga; oma hambaharja tarvita ainult sina üksi.

9. Ära riku hambaid kõva asja närimisega.

Haiguste eest hoidmine.

1. Ära pista raamatut ehk vihku lehitsedes sõrme suhu.

2. Ära pühi taskurätikuga tolmu või muud mustust.

3. Ära sülitada põrandale.

4. Ära kratsi küüntega nahal olevaid vistrikke.

5. Ära pea ennast haigeks, kui see kindel ei ole. Kui inimene arvab, et ta haige on, nõrgendab ta sellega ise

oma vastupidavuse jõudu, ja lõpuks jääbki ta haigeks.

6. Ära kurvasta, kui sa raskesti haige oled: usu, et sinu nooruse jõud, igatsus terveks saada ja vastav ravitsemine võivad sinu haiguse. Kes kannatab, see kaua elab.

7. Ole elurõõmus, see hõlbustab sinu vaeva ja tööd. Raskemeelsus halvab tööjõudu. Kurbtus ja nukrus ei lase inimest oma töövilja maitsta. Kes õnneluse juures meelt heidab, selle jätab õnn maha.

III.

Ülespidamine.

Iga inimene peab esite välispidise autoriteedi tunnustamise astme läbi tegema, et sellele sisemisele distsipliinile jõuda, mis vaba inimese tundemärk on. Igaüks peab varakult egoistlikkudele püüetele piiri panema ja õppima aru saama, et ta on osa ühiskonnast.

1. Õpilane olgu kõige oma ümb-ruse, aga ka enese vastu tähelepanelik. Hooletus ja tähelepanematus on ebahariduse tundemärgid.

2. Õpilaste ülesastumine olgu igal-pool ja igapähe, iseäranis aga oma kaasõpilaste vastu sõbralik, viisakas ja

heasoovilik. Vanemad õpilased olgu noorematele, kus seda tarvis, nõuandjateks, juhatajateks ja aitajateks. Oma vanemate, kasvatajate ja õpetajate vastu olgu õpilane aupaklik, tõe- ja otsemeelne ning usaldagu neid.

3. Tänavatel, koolis ja seltskonnas leretagu õpilane esimesena oma õpetajaid ja kasvatajaid. Niisama ka oma vanemealisi tuttavaid.

4. Tähendatud kohtades olgu ja liikugu õpilane nii, et ta ei ärataks iseäralist tähelepanu, et ta kedagit ei tülitaks, rääkimise juures kedagit viisakuseta sõnade või tooni läbi ei haavaks.

5. Õpilane olgu omas välimuses puhas, korralik ja lihtne; ärgu lubagu eneses kui ka ümbruskonnas lohakust ja mustust, mis kultuurilist ilutunnet haavab ja tervishoiuliselt kahjulik on. Ilmaaegsete ehteasjade kandmine ja

uhkete riietega edvistamine on fakti-
tunde puudus kehvemate kaasõpilaste
vastu ja ei ole juba sellepärast lubatav.

6. Klassis vastates, õpetaja ehk
mõne teise vanema inimesega kõne-
ledes seisku õpilane sundimata sirgelt,
käed olgu kõrval, mitte taskus, põlle
all või lohakalt seljataga. Kõnelemise
juures ei ole lubatav ennast mingi
asja peale toetada, ega kätega veh-
kida. Vastamise ajal seisku õpilane
näoga õpetaja või, kui mõni võõras
klassis viibib, tema poole.

7. Töö ajal tarvilistest ruumidest
läbi minnes tuleb tasa käia. Ust ei tohi
hooletu tõukega kinni lükata. Igal-
pool tuleb vanemaid inimesi enesest
mööda lasta.

8. Õpilase kõnelemine olgu selge,
vaba, lahke, korrektne. Kõne sisse-
juhatuseks ärgu olgu sõnad „kuulge“,
vaid „lubage“, „palun“, „kas ma

tohiksin", või mõni muu kohane kõneviis. Iga lubasaamise või antud asja eest tuleb tänada. Kui õpilane mingit küsimust ei kuulnud, tuleb ütelda „vabandage, ma ei kuulnud“. Küsimised, nagu „mis“, „ah“, on lubamatad.

9. Kui sul tarvis on kedagi korrale kutsuda, siis tee seda viisaka palve kujul. Hea sõna võidab võõra väe.

10. Toored sõnad, taltsumata viha-avaldused, nagu rusika, jala, küünte, hammaste tarvitamine, on metsikuse tundemärk. On teisele isikule kogemata haiget tehtud või muidu teise vastu eksitud, tuleb seda kohe andeks paluda või ennast vabandada.

11. Ära riku ühtegi asja, ei oma ega võõrast (lauda, tahvlit, akent, seinat). Hoiä puhtalt oma riided, jala-
nõud, raamatud, vihud ja muud asjad. Ära ilmu puhastamata jalgadega tuppa.

12. Kust asi võetud, sinna peab selle tagasi panema. Kui kaaslase või kooli päralt olev asi kuhugi maha jäänud, tuleb ta üles tõsta ja õigele kohale panna või omanikule kätte anda.

13. Ühtki võõrast asja ei tohi ilma loata võtta või midagi otse teise eest kahmata. Samuti ei tohi teda hoolimata tagasi visata.

14. Valele, pettusele ja vargusele olgu avalikult vaen kuulutatud. Koolis valitsegu kõige puhtama aususe ja usalduse julgeolek.

15. Opilane ärgu unustagu, et ta ka väljaspool kooli ikka õpilaseks jääb, sellepärast on tema kohustatud igalpool kultuurinimesena esinema ja nii üles astuma, et ei tema enese ega kooli peale vähematki varju ei lan-
geks. Korralik õpilane ei lähe iialgi

kohtadesse, kuhu minna määruste järgi keelatud.

16. Avalikkudel kohtadel—teatris, kontsertidel, kõneõhtutel, koolipidudel jne. hoiab tema kui kultuurinimene kõigest eemale, mis ettekannet või selle kuulujaid võiks segada: ei aja juttu, ei käi edasi-tagasi, hiljaksjäämise puhul katsub võimalikult tasa ja tähelepanu äratamata sisse astuda, ei lahku enne ettekande lõppu jne.

17. Ekskursioonidel, õppekäikudel ja muil ühistel ettevõtetel allub igaüks üldisele kavale ja korraldustele.

IV.

Kooli kodukord.

Silmaspidades, et ühiskond ainult siis edeneb ja omas töös häid tagajärgi saavutab, kui iga ühiskonna liige läidab omi kohuseid, austab teiste õigusi ja ei riku ühiskonnas maksvat korda, vaid aitab kaasa seltskondlise korra teostamisele, — nõuab kooli kord:

1. Õpilane on kohustatud õigel ajal kooli ja klassi ilmuma, tuues kaasa kõik koolitöös tarvisminevad asjad. Ilma mõjuva põhjuseta ei tohi ta üheltki tunnilt puududa; oma puudumiste põhjuste üle tuleb vanematelt kirjalik seletus tuua.

2. Koolitöö ajal ei tohi koolist ilma kooli- ehk klassijuhataja loata lahkuda.

3. Õpetaja klassi ilmumisel ja sealt lahkumisel on õpilased kohustatud korralikult püsti tõusma ja istuma alles siis, kui õpetaja oma kohale jõudnud. Enne klassist lahkuvat õpetajat võivad õpilased ainult tema loal välja minna.

4. Õpilane ei tohi tunni ajal klassi tööd kuidagi segada ega takistada, vaid peab korralikult istudes klassi tööst tähelepanelikult osa võtma. Samuti ei tohi õpilane segada teiste rahu vabatundidel kui ka üldistel koosviibimistel.

5. Etteütlemine ja ärakirjutamine on pettus ja sellepärast alandav õpilasele ja lubamatu.

6. Õpilased on kohustatud tundide vaheajal klassiruumidest lahkuma. Klassi võivad jääda ainult korrapidajad, kes kohustatud on klassi tuulu-

tamise eest hoolt kandma ja selle järele valvama, et järgnevatks tunniks kõik õpevahendid (nagu kaardid, kriit, sirkel jne,) kohal oleksid.

7. Korrapidaja vastutab klassi korra eest ja sellepärast on kõik õpilased kohustatud tema sellekohaseid nõudmisi täitma.

8. Tunni algul on korrapidaja kohustatud õpetajale klassist puudujaid nimetama.

9. Hulgana raskendest väljavaatamine tänavale ei ole sünnis ja on sellepärast lubamata.

10. Klassides või koridoris jooksmine tekitab tolmu ja takistab vaba liikumist ning on sellepärast keelatud.

11. Kilkamine, karjumine ja üliväli naer on ebakultuurilised ja sellepärast lubamatud.

12. Pärast helistamist on õpilased kohustatud ajaviitmata klassi minema,

nad et tohi ustel seista, vaid ootavad klassis õpetajat, rahulikult iga üks omal kohal.

13. Kooliruumid tulevad puhtad hoida; paberitükkide ja muu prügi jaoks on kastid olemas. Õppetöö lõpul peavad klassid korras olema. Ärgu jätku keegi omi asju kooli ruumidesse.

14. Ei suitsetamist eriti kahjulik noortele, siis on ta õpilastele täiesti keelatud.

15. Riiehoiu ruumides olgu riided korralikult oma kohtadele riputatud. Riiehoiu ruumi võib minna ainult neil juhtumistel, kui riideid on tarvis võtta või panna.

16. Vanemad õpilased aidaku kaasa, et ustel üleliigset tungi ei oleks. Väiksematel lubatagu enne minna. Iseäranis tuleb seda tähele panna peale kogukoosolekuid saalis ja riidessepanemisel peale tundide.

17. Igaühe kohus on sellejärele valvata, et ta riideid, raamatuid õppeabinõusid jne. koolis mitte ei vahetaks või nad ei kaoks. Sellepärast olgu asjad, kus see vähegi võimalik, nimeodega märgitud.

Präegusel ajal on meie noorte rahva kõige lähisam ülesanne meie kasvava põlve kõlblikult jõe ääres elada, teda tõsiselt lootsid val-

Kui teie, meie noored, meie lüü- viku kandjad, teie aastatele omae- idealismiga otsusele olete jõudnud, et teie vankumata kindlalt headuse poole püüda tahate, siis võite teie julgud

Lõpuks pidagu iga õpilane meeles, et ka tema kui tulevase seltskonna tegelase ja riigikodaniku ülesastumisest oleneb mitte ainult tema enese ja ta perekonna, vaid ka terve riigi ja rahva au.

Praegusel ajal on meie noore rahva kõige tähtsam ülesanne meie kasvava põlve kõlblisi jõude arendada, teda tõsiseks tööks ette valmistada.

Kui teie, meie noored, meie tuleviku kandjad, teie aastatele omase idealismiga otsusele olete jõudnud, et teie vankumata kindlalt headuse poole püüda tahate, siis võite teie julged

olla, et teil ka korda läheb seda elus läbi viia, mis on õige, ilus ja hea. Siis ei jõua keegi meilt meie paremate isamaa poegade verega võidetud vabadust riisuda, siis võite teie julgesti elu tormidele vastu astuda ja kindlad olla, et need teid maha ei murra, siis sünnib kindlasti,

„Et isamaa kord väriseval huulel
Teid uhkusega omaks tunnistab“.

Tallinnas, 5. märtsil 1923 a.

Haridusminister A. Veiderman.

Kooliosakonna juhataja G. Ollik.
